

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 2 listopada 2018 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi, X Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zasądził od I. A. (...) w Ł. na rzecz M. J. kwotę 16 864,56 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 1 września 2017 roku do dnia zapłaty tytułem odprawy pieniężnej oraz kwotę 3184,76 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu (punkt 1), obciążył i nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 844 złote tytułem opłaty od pozwu, której powódka nie miała obowiązku uiścić (punkt 2) oraz nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności w zakresie punktu 1. do kwoty 5 621,52 złotych (punkt 3).

Powyższe orzeczenie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

M. J. w dniu 7 marca 1991 roku zawarła umowę o pracę na stanowisku starszej księgowej w U. (...) Ł.. Z dniem 1 października 1998 roku została przeniesiona do pracy w D. (...) Ł. na stanowisko Kierownika D.. Z dniem 1 stycznia 2004 roku powódce powierzono stanowisko Głównego Księgowego. Z dniem 1 września 2009 roku powódka została przeniesiona do pracy w U. (...) Ł. na stanowisko Główny Księgowy.

Pismem z dnia 1 kwietnia 2017 roku Dyrektor I. A. (...) w Ł. poinformował M. J., że w myśl art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 15 stycznia 2015 roku o zmianie ustawy o Służbie Celnej, ustawy o urządach i izbach skarbowych oraz niektórych innych ustaw, stała się ona z mocy prawa pracownikiem I. (...) w Ł..

Pismem z dnia 25 maja 2017 roku Dyrektor I. A. (...) w Ł. przedstawił M. J. propozycję zatrudnienia w Izbie A. (...) w Ł. na stanowisku starszego specjalisty w Drugim D. Rachunkowości w U. (...) Ł..

M. J. odmówiła przyjęcia powyższej propozycji zatrudnienia. Stosunek pracy powódki wygasł z dniem 31 sierpnia 2017 roku.

Powódce wypłacono odprawę pieniężną w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia. Jako podstawę jej przyznania wskazano art. 170 ust. 4 ustawy z dnia 16 listopada 2016 roku przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej A. (...).

Pozwana Izba A. (...) w Ł. odmówiła M. J. wypłaty odprawy w wysokości 6-miesięcznego wynagrodzenia za pracę, o co wystąpił pełnomocnik powódki.

W pozwanej Izbie A. (...) w Ł. z dniem 31 sierpnia 2017 roku wygasły stosunki pracy wobec 144 osób. Przed tym dniem Izba zatrudniała 4300 pracowników i funkcjonariuszy. W związku z wygaśnięciem stosunków pracy nie prowadzono konsultacji związkowej. Osobom, które miały uprawnienia emerytalne wypłacono odprawy emerytalne w wysokości 6-krotności wynagrodzenia. Funkcjonariuszom wypłacono odprawy 6-miesięczne, zaś pracownikom służby cywilnej odprawy 3-miesięczne, bądź niższe.

Przed wygaśnięciem stosunku pracy powódka otrzymywała wynagrodzenie za pracę w wysokości 5 621,52 złotych miesięcznie.

Sąd Rejonowy uznał powództwo za zasadne i zważył, iż podstawę prawną roszczenia powódki, w świetle której winna zostać dokonana ocena zasadności argumentów obu stron procesu na gruncie ustalonego stanu faktycznego, stanowi art. 170 ust. 4 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej A. (...) (Dz. U. poz. 1948 z późn. zm.; dalej jako: pwKAS). Stanowi on, że w przypadku wygaśnięcia stosunku pracy lub służbowego w trybie art. 170 ust. 1 pwKAS, pracownikom oraz funkcjonariuszom przysługują świadczenia należne odpowiednio w związku z likwidacją urzędu albo zniesieniem jednostki organizacyjnej w rozumieniu ustawy uchylanej w art. 159 pkt 3, tj. ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej (Dz. U. z 2016r. Poz. 1799).

Sąd I instancji podkreślił, że hipoteza wskazanej normy prawnej odnosi się do dwóch kategorii osób – pracowników i funkcjonariuszy. W ramach struktury organizacyjnej Krajowej A. (...) zatrudnieni są bowiem zarówno pracownicy wykonujący swoje obowiązki w ramach stosunku pracy, jak i funkcjonariusze wykonujący swoje obowiązki w ramach stosunku służbowego. Literalne brzmienie przepisu nie budzi wątpliwości w zakresie tego, że wolą ustawodawcy było przyznanie określonych świadczeń obu kategoriom osób zatrudnionych w Krajowej A. (...).

W ocenie Sądu Rejonowego językowa wykładnia przepisu, przy uwzględnieniu zasad techniki legislacyjnej, prowadzi również do wniosku, że przepis ma charakter stanowczy, a z jego obowiązywania wprost wynika uprawnienie do nabycia określonych świadczeń w razie zajścia okoliczności wskazanych w jego hipotezie. Ustawodawca posługując się wyrażeniem „przysługują świadczenia” nadał przepisowi charakter roszczeniowy. W razie spełnienia określonych w nim przesłanek po stronie adresatów przepisu powstaje zatem prawo, którego realizacja może być dochodzona na drodze postępowania sądowego.

Dalej Sąd I instancji wskazał, że jedyną przesłanką uzasadniającą nabycie określonych w przepisie świadczeń, jest wygaśnięcie stosunku prawnego (pracy lub służbowego) w trybie unormowanym w art. 170 ust. 1 pwKAS. Tryb ten ma charakter szczególny i związany jest z daleko idącą reformą administracji skarbowej i celnej, przeprowadzoną w 2017 roku. Na płaszczyźnie zatrudnienia objęła ona wszystkich pracowników i funkcjonariuszy zatrudnionych w tego rodzaju administracji. Osobom tym w terminie do 31 maja 2017 roku przedstawiono (lub nie) pisemne propozycje określające nowe warunki zatrudnienia albo pełnienia służby. W razie ich nieprzyjęcia lub nieprzedstawienia stosunki pracy i służby dotychczasowych pracowników i funkcjonariuszy wygasły z mocy prawa, najpóźniej z dniem 31 sierpnia 2017 roku. Sąd Rejonowy podkreślił, że tego rodzaju zdarzenie prawne stanowiło rozwiązanie wyjątkowe, odmienne od jednostronnego wypowiedzenia stosunku pracy lub rozwiązania stosunku wskutek złożenia zgodnych oświadczeń woli jego stron (porozumienia stron). Jednocześnie przewidziany skutek był jednakowy dla obu grup osób zatrudnionych w administracji skarbowej i celnej, a jego wystąpienie było następstwem jednakowych okoliczności.

Celem łagodzenia negatywnych następstw związanych z wygaśnięciem stosunku pracy (lub służby) wprowadzono dla osób zatrudnionych dotychczas w administracji skarbowej i celnej prawo do uzyskania określonych świadczeń. Analizowany art. 170 ust. 4 pwKAS nie konkretyzuje ich wysokości, lecz odsyła w tym zakresie do innych regulacji prawnych. Wskazuje bowiem,

że pracownikom oraz funkcjonariuszom przysługują świadczenia należne odpowiednio w związku z likwidacją urzędu albo zniesieniem jednostki organizacyjnej w rozumieniu ustawy uchylanej w art. 159 pkt 3, tj. ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej. Art. 163 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej przewiduje, że funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją jednostki organizacyjnej przysługuje jednorazowa odprawa w wysokości trzymiesięcznego uposażenia. Odprawa ulega zwiększeniu o 20% miesięcznego uposażenia za każdy pełny rok pełnienia służby ponad 5 lat nieprzerwanej służby, nie więcej niż do wysokości sześciomiesięcznego uposażenia. Sąd I instancji wskazał, że wprawdzie przepis ten, w pierwotnym zamierzeniu dotyczył wyłącznie funkcjonariuszy, których sytuację prawną wyczerpująco regulowała ustawa o Służbie Celnej. Tymczasem w nowoutworzonej Krajowej A. (...) obok funkcjonariuszy zadania realizują osoby zatrudnione w oparciu o stosunek pracy. W ocenie Sądu Rejonowego, skoro art. 170 ust. 1 pwKAS odnosi się zarówno do pracowników, jak i funkcjonariuszy oraz przewiduje tożsamy skutek, do którego dochodzi w jednakowych okolicznościach, to brak jest podstaw do różnicowania świadczeń przewidzianych przez ustawodawcę dla tych osób z tego samego tytułu.

Zdaniem Sądu I instancji za taką wykładnią przepisu przemawia w szczególności jego wykładnia literalna. Sąd zauważył, że w jego treści ustawodawca odwołał się wyłącznie do jednego aktu prawnego regulującego wysokość świadczeń związanych z zakończeniem bytu jednostki organizacyjnej zatrudniającej osoby w administracji skarbowej i celnej – do ustawy o Służbie Celnej. Ustawa ta nie przewidywała jednakże jakichkolwiek świadczeń dla pracowników. Wobec tego ustawodawca zamierzenie posłużył się wyrażeniem „odpowiednio”, nakazując stosowanie wskazanej

instytucji w sposób analogiczny do obu grup osób. W ocenie Sądu Rejonowego gdyby intencją racjonalnego ustawodawcy było oddzielne uregulowanie świadczeń należnych dla każdej z tych grup, słowo „odpowiednio” byłoby zbędne. Co więcej, Sąd podkreślił, że ustawodawca winien wskazać w takiej sytuacji konkretny akt prawny, który miałby zastosowanie. Tak bowiem zrobił w odniesieniu do urzędników zatrudnionych w administracji skarbowej i celnej. W art. 170 ust. 5 pwKAS przewidziano, że przepisu ust. 4 nie stosuje się do urzędników służby cywilnej, do których mają zastosowanie przepisy rozdziału 5 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej. Reasumując, zdaniem Sądu I instancji, wykładnia systemowa obu przepisów prowadzi do wniosku, że spośród trzech grup osób, które docelowo nie zostały zatrudnione w KAS, ustawodawca zrównał sytuację dwóch z nich (pracowników zatrudnionych w oparciu o umowę o pracę i funkcjonariuszy), zaś wobec trzeciej (urzędników) zdecydował się na odmienne rozwiązanie.

Sąd Rejonowy wskazał, że dodatkowym argumentem za przyjęciem zastosowanej wykładni, zrównującej sytuację pracowników i funkcjonariuszy, których stosunki pracy (służby) wygasły w trybie art. 170 ust. 1 pwKAS jest fakt, że przyjęcie odmiennego sposobu rozumienia przepisu art. 170 ust. 4 pwKAS prowadzi do wniosków nieakceptowanych z punktu widzenia założenia racjonalnego ustawodawcy. Mianowicie, przepis ten, o czym była mowa wcześniej, ma charakter rozszerezeniowy i przyznaje m.in. pracownikom prawo do świadczeń. Tymczasem, gdyby nie odwołanie do uprawnień przyznanych na podstawie ustawy o Służbie Celnej, pracownikom nie przysługiwałoby jakiegokolwiek świadczenie, a analizowana norma prawna miałaby charakter pusty, pozbawiony treści normatywnej. W szczególności pracownikom nie przysługiwałoby odprawa na podstawie ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (dalej jako: ustawa o zwolnieniach grupowych). Ustawa o zwolnieniach grupowych, jak wynika to wprost z jej art. 1, znajduje bowiem zastosowanie w sytuacji rozwiązania przez pracodawcę stosunku pracy w drodze albo wypowiedzenia albo na mocy porozumienia stron. Ustawa ta nie stanowi zatem podstawy do przyznawania odprawy w sytuacji uregulowanego w art. 170 ust. 1 pwKAS wygaśnięcia stosunku pracy. Gdyby zatem wolą ustawodawcy było przyznanie prawa do odprawy uregulowanej

w ustawie o zwolnieniach grupowych, musiałby posłużyć się techniką legislacyjną zastosowaną w art. 170 ust. 4 i 5, czyli bezpośrednim odwołaniem do jej przepisów. Tymczasem

w omawianych przepisach ustawodawca odwołał się do innych ustaw. W ust. 5 nakazał stosować wobec urzędników przepisy ustawy o służbie cywilnej, natomiast w ust. 4 jako źródło świadczeń wskazał ustawę o Służbie Celnej.

Okoliczności sprawy dowodzą, zdaniem Sądu Rejonowego, że także w praktyce ustawa o zwolnieniach grupowych nie znalazła zastosowania wobec powódki. Jej pracodawca nie przeprowadził bowiem konsultacji związkowych, które musiałby przeprowadzić, chcąc stosować tę regulację. Także w piśmie informującym powódkę o przyznaniu jej odprawy jako podstawę prawną świadczenia wskazano wyłącznie art. 170 ust. 4 pwKAS, bez wskazania na jakiej podstawie obliczono wysokość świadczenia (k. C4 akt osobowych).

W świetle powyższych uwag Sąd I instancji ocenił, że powódce należy odprawa przewidziana w art. 163 ustawy o Służbie Celnej, a zatem odprawa w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia, która uległa zwiększeniu o 20% miesięcznego wynagrodzenia za każdy pełny rok pracy. Powódka świadczyła pracę ponad 26 lat, a zatem należąca była jej odprawa w wysokości sześciomiesięcznego wynagrodzenia. Uwzględniając, że powódka otrzymywała wynagrodzenie za pracę w wysokości 5 621,52 złotych, a przed wytoczeniem powództwa wypłacono jej tytułem odprawy pieniężnej kwotę 16 864,56 złotych, zasądzeniu podlegała dalsza kwota 16 864,56 złotych.

Odprawa winna być uiszczona na rzecz powódki w dniu wygaśnięcia stosunku pracy, tj.

w dniu 31 sierpnia 2017 r., a zatem strona pozwana pozostawała w opóźnieniu od dnia

1 września 2017 r. i od tej daty do dnia zapłaty zasądzone na rzecz powódki odsetki ustawowe za opóźnienie. Podstawę rozstrzygnięcia w tym przedmiocie stanowił art. 481 §1 i 2 k.c., w myśl którego jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi, przy czym jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności stron za wynik procesu, o której stanowi art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. W konsekwencji zasądził od pozwanej na rzecz powódki koszty zastępstwa procesowego w kwocie 3 184,76 złotych, obejmujące opłatę w stawce minimalnej ustalonej na podstawie art. § 2 pkt 5 w zw. z § 9 ust. 1 pkt 2 rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 265) oraz wydatki radcy prawnego związane ze stawiennictwem na dwóch rozprawach w kwocie zgodnej ze złożonymi spisami kosztów – łącznie 484,76 złotych. Ponadto na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 623 z późn. zm.) sąd obciążył stronę pozwaną opłatą stosunkową od pozwu w kwocie 844 złotych, której powódka nie miała obowiązku uiścić.

O nadaniu wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności w zakresie kwoty 5 621,52 złotych Sąd I instancji orzekł stosownie do dyspozycji art. 477² k.p.c., który stanowi, że zasądzając należność pracownika w sprawach z zakresu prawa pracy, sąd z urzędu nada wyrokowi przy jego wydaniu rygor natychmiastowej wykonalności w części nieprzekraczającej pełnego jednomiesięcznego wynagrodzenia pracownika.

Apelację od powyższego wyroku wniosła pozwana, zaskarżając wyrok w całości, zarzucając:

- 1) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. przepisów ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej A. (...) (Dz. U. z 2016 r., poz.1948 ze zmianami), a przede wszystkim art. 170 ust. 4, przez ich wadliwą wykładnię;
- 2) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. przepisów ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (j.t. Dz.U. z 2016 r., poz. 1474) przez uznanie, że nie stanowią one podstawy prawnej do przyznania powódce odprawy;
- 3) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. przepisów ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (j.t. Dz. U. z 2018 r., poz. 1559) przez ich nieuwzględnienie.

Pozwana wniosła o zmianę wyroku i oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach procesu, w tym kosztach zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne. Pozwana wniosła również o orzeczenie o obowiązku zwrotu przez pozwaną na rzecz I. A. (...) w Ł. kwoty 5.621,52 zł, wobec której nadany został rygor natychmiastowej wykonalności.

W odpowiedzi na apelację pełnomocnik powódki wniósł o jej oddalenie w całości jako niezasadnej oraz zasądzenie od pozwanej I. A. (...) w Ł. na rzecz powoda M. J. kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego radcy prawnego za instancję odwoławczą wg norm przepisanych.

W piśmie procesowym z dnia 7 marca 2019 roku powódka podniosła, iż uchwała udzielona w sprawie III PZP 5/18 wiąże tylko w sprawie, w której została wydana, a Sąd Najwyższy będzie jeszcze rozstrzygał przedmiotową kwestię w związku z pytaniami prawnymi wniesionymi przez inne sądy (III PZP 1/19) czy też skargami kasacyjnymi (I PK 217/18 i I PK 218/18). Nadto, w przypadku zmiany orzeczenia i oddalenia powództwa, powódka wniósł o nieobciążanie strony powodowej kosztami procesu za obie instancje oraz nieuwzględnienie wniosku pozwanego o zwrot spełnionego świadczenia.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie.

Stan faktyczny w przedmiotowej sprawie był między stronami bezsporny. Sąd Rejonowy rozstrzygając sprawę miał na uwadze, że powódka była pracownikiem, a nie funkcjonariuszem celnym. Jak wskazano u uzasadnieniu wobec braku złożenia powódce propozycji zatrudnienia do dnia 30 maja 2017r., stosunek pracy wygasł z dniem 31 sierpnia 2017r.

W ocenie Sądu Okręgowego spór koncentrował się jedynie wokół oceny prawnej i dotyczył głównie interpretacji art. 170 ust. 4 ustawy z dnia 16 listopada 2016r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej A. (...) (Dz. U z 2016r., poz. 1948).

W tym zakresie, zdaniem Sądu Okręgowego, doszło do naruszenia wyżej wymienionego przepisu prawa materialnego w związku z art. 163 ust. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o Służbie Celnej(t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1559) oraz w zw. z art. 8 i 10 ustawy o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1969) w zw. z art. 9 ustawy o służbie cywilnej (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1559).

Zgodnie z treścią art. 170 ust. 4 ustawy z dnia 16 listopada 2016r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej A. (...) w przypadku, o którym mowa w ust. 1 (brak propozycji nowych warunków zatrudnienia lub służby), pracownikom oraz funkcjonariuszom przysługują świadczenia należne odpowiednio w związku z likwidacją urzędu albo zniesieniem jednostki organizacyjnej w rozumieniu ustawy uchylanej w art. 159 pkt 3, tj. ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej.

Strony przedmiotowego postępowania dokonały odmiennej wykładni cytowanego przepisu. Art. 170 ust. 4 stanowi zdanie złożone współrzędnie rozłącznie, w którym poszczególne zdania składowe scalone są spójnikiem rozłącznym **albo**. Z punktu widzenia analizy językowej wydzielone z wykładanego przepisu zdania składowe mogłyby stanowić samodzielne regulacje, a mianowicie:

1. Pracownikom przysługuje świadczenie należne w związku z likwidacją urzędu.
2. Funkcjonariuszom przysługuje świadczenie należne w związku ze zniesieniem jednostki organizacyjnej w rozumieniu ustawy uchylanej w art. 159 pkt 3, tj. ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej.

Oznacza to, że zwrot „w rozumieniu ustawy uchylanej w art. 159 pkt 3, tj. ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej” przynależy jest do drugiego zdania, a więc ma zastosowanie do funkcjonariuszy celnych.

W ocenie Sądu Okręgowego, gdyby zamiarem ustawodawcy było odniesienie tego zwrotu do całego zdania złożonego, to po słowach: „przysługują świadczenia” i po drugim zdaniu składowym kończącym się na słowie „organizacyjnej” znalazłyby się przecinki, które pozwoliłyby zinterpretować powyższy przepis tak jak uczynił to Sąd I Instancji.

Należy również zwrócić uwagę, że w art. 170 ust. 4 użyto wyrazu „świadczenie” w liczbie mnogiej. Można zatem wnioskować, że gdyby zamiarem ustawodawcy było przyznanie pracownikom i funkcjonariuszom jednego, opartego na tej samej podstawie i w taki sam sposób naliczonego świadczenia, to nielogicznym byłoby zastosowanie liczby mnogiej w odniesieniu do tego wyrazu skoro art. 163 ust. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej znajdujący zastosowanie na mocy odesłania z art. 170 ust. 4 i art. 159 pkt 3 omawianej ustawy przewiduje jedno świadczenie - odprawa. Skoro zatem ustawodawca posłużył się liczbą mnogą to oznacza, iż ustanowił dla pracowników i funkcjonariuszy nie jedno świadczenia, ale dwa.

Nadto w treści przepisu zawarto dwie sytuacje przewidujące uprawnienie do świadczenia, tj. likwidacja urzędu i zniesienie jednostki.

Przepis art. 170 ust.4 ustawy wprowadzającej KAS dotyczy:

- a) osób będących pracownikami służby cywilnej, do których mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej,
- b) pracowników spoza służby cywilnej, do których mają zastosowanie przepisy ustawy o pracownikach urzędów państwowych, oraz
- c) funkcjonariuszy służby celno-skarbowej (do 1 marca 2017 r. funkcjonariusze służby celnej).

Regulacje prawne dotyczące funkcjonariuszy zawierała ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej, obecnie zaś obowiązuje w tej kwestii ustawa o KAS. W obu tych aktach prawnych występuje pojęcie „zniesienie jednostki organizacyjnej”.

Zgodnie z art. 163 ust.4 ustawy o Służbie Celnej funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją jednostki organizacyjnej, przysługuje odprawa na zasadach i w wysokości określonych w ust. 1-3 (t.j. jednorazowa odprawa w wysokości trzymiesięcznego uposażenia, zwiększana o 20% miesięcznego uposażenia za każdy rok pełnienia służby ponad 5 lat nieprzerwanej służby, nie więcej niż do wysokości sześciomiesięcznego uposażenia). Podobny zapis znajduje się w ustawie o KAS.

Z kolei pojęcie „likwidacja urzędu” występuje w ustawie o służbie cywilnej. W art.71 ust.1 i art.73 ustawy o cyt. służbie cywilnej jest mowa o dopuszczalności rozwiązania stosunku pracy z urzędnikiem służby cywilnej z uwagi na likwidację urzędu oraz o przysługiwaniu urzędnikowi świadczenia pieniężnego z tego tytułu.

W kwestiach dotyczących świadczeń należnych pracownikom służby cywilnej ustawa powyższa nie zawiera odrębnych regulacji. Zgodnie z wyrokiem SN z dnia 21.06.2017r. II PK 43/17 - „Milczenie ustawy o z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 1111 ze zm.) w zakresie rozwiązania stosunku pracy z pracownikiem służby cywilnej, niebędącym urzędnikiem służby cywilnej, przemawia, w myśl art. 9 ust. 1 tej ustawy, za koniecznością stosowania regulacji przewidzianych w Kodeksie pracy.”

Zaprezentowana powyżej wykładnia prowadzi do wniosku, iż powódka była objęta wyłącznie przepisami ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (j.t. Dz. U. z 2016 r. poz. 1474, zwanej ustawą o zwolnieniach grupowych). W art. 8 tej ustawy przewidziano odprawy pieniężne należne w związku z rozwiązaniem stosunku pracy w ramach grupowego zwolnienia z przyczyn niedotyczących pracownika, w wysokości jedno-dwu-lub trzymiesięcznego wynagrodzenia, w zależności od stażu pracy pracownika. Zgodnie z art. 10 ust. 1 ww. ustawy przepisy dotyczące odpraw stosuje się odpowiednio w razie konieczności rozwiązania przez pracodawcę zatrudniającego co najmniej 20 pracowników stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników, jeżeli przyczyny te stanowią wyłączny powód uzasadniający wypowiedzenie stosunku pracy lub jego rozwiązanie na mocy porozumienia stron. W świetle treści art. 10 ustawy o zwolnieniach grupowych w przypadku zwolnień indywidualnych pracodawca nie jest zobowiązany do prowadzenia szczególnej procedury. Przy czym zachowanie procedury zwolnień grupowych ma znaczenie dla oceny formalnej prawidłowości rozwiązania umowy o pracę a nie prawa do odprawy.

Likwidacja urzędu mieści się w pojęciu "przyczyn niedotyczących pracowników". W rozpoznawanej sprawie wygaśnięcie stosunku pracy powódki nastąpiło niewątpliwie z przyczyn dotyczących pracodawcy, który nie zaproponował powódce innych warunków zatrudnienia. Wobec powyższego pracownikowi przysługiwała odprawa, bowiem brak propozycji zatrudnienia skutkuje faktycznym zwolnieniem pracownika.

Powódka otrzymała należną mu odprawę w oparciu o przepisy ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (j-t. Dz. U. z 2016 r. poz. 1474).

Powyższy tok rozumowania potwierdził Sąd Najwyższego w uchwale z dnia 23 stycznia 2019 r., odpowiadając na pytanie prawne: „Czy pracownikowi, którego stosunek pracy wygasł na podstawie art. 170 ust 1 ustawy z dnia 16 listopada 2016 roku Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej A. (...) (Dz.U. 2016 r. poz. 1948) przysługuje odprawa pieniężna na podstawie art. 8 ustawy z dnia 13 marca 2003 roku o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunku pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (tekst jednolity Dz.U. z 2016 r. poz. 1474), czy jednorazowa odprawa na podstawie art. 163 ustawy z dnia 23 sierpnia 2009 roku o Służbie Celnej (tekst jednolity Dz.U. z 2016 r. poz. 1799 ze zm.)?” udzielił odpowiedzi:

Pracownikowi o statusie członka korpusu służby cywilnej, którego stosunek pracy wygasł na podstawie art. 170 ust. 1 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej A. (...) (Dz.U.z 2016 r., poz. 1948), przysługuje odprawa pieniężna na podstawie art. 8 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1969).

W istocie Sąd powszechny, rozpoznający sprawę, nie jest związany uchwałami Sądu Najwyższego, nawet o mocy zasady prawnej, jeżeli nie zostały wydane w tej samej sprawie. Nie może być jednak wątpliwości, że zajęcie odmiennego stanowiska wymaga przedstawienia argumentacji, która mogłaby skłonić Sąd Najwyższy do rozważenia potrzeby przedstawienia określonego zagadnienia składowi pełnej izby. W przeciwnym razie mogłoby dojść do unicestwienia tej funkcji Sądu Najwyższego, którą jest czuwanie nad jednolitością orzecznictwa./wyrok Sądu Najwyższego z 17 maja 2017 r. /V CSK 466/16/.W rozpoznawanej sprawie Sąd Okręgowy w pełni podziela stanowisko Sądu Najwyższego zajęte w cytowanej uchwale, nie znajdując podstaw do przedstawienia odmiennej argumentacji.

Tym samym niezasadne jest roszczenie powódki, wyliczone na podstawie art. 163 ustawy z dnia 23 sierpnia 2009 roku o Służbie Celnej. Tylko funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby służyła odprawa określona w art. 163 uchylonej ustawy o Służbie Celnej.

Powódce wypłacono dotychczas odprawę, na podstawie ustawy o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia i wyczerpuje to roszczenia powódki w zakresie żądania odprawy od pracodawcy.

Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok na podstawie art. 386 § 1 kpc w ten sposób, że oddalił powództwo.

Sąd zobowiązał M. J. do zwrotu na rzecz pozwanego spełnionego świadczenia w kwocie 5621,52 zł.

Zgodnie z treścią (...) § 1 kpc, Sąd I instancji zasądzając należność na rzecz apelującej, z urzędu nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności w części nieprzekraczającej pełnego jednomiesięcznego wynagrodzenia powódki.

Na mocy art. 338 § 1 kpc uchylając lub zmieniając wyrok, któremu nadany został rygor natychmiastowej wykonalności, sąd na wniosek pozwanego orzeka w orzeczeniu kończącym postępowanie o zwrocie spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia lub o przywróceniu poprzedniego stanu.

Powyższy przepis normuje instytucję restitutio in integrum, która jest środkiem likwidacji bezpośrednich skutków wynikających z wykonania wadliwego orzeczenia. Żądanie restytucji na podstawie art. 338 § 1 ma charakter materialnoprawnego roszczenia, którego źródłem jest wykonanie wadliwego orzeczenia sądu.

Z uwagi na fakt, że Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok i oddalił powództwo, powódka ma obowiązek zwrócić to spełnione świadczenie w wysokości jednomiesięcznego wynagrodzenia, zgodnie z żądaniem pozwanego.

Jednocześnie Sąd Okręgowy nie obciążył powódki kosztami procesu za obie instancje, na podstawie art. 102 kpc.

Zgodnie z art. 102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych Sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej kosztami w ogóle.

Przepis art. 102 kpc daje sądom swobodę przy rozstrzyganiu o zwrocie kosztów procesu w tym o kosztach sądowych, gdy stosowanie zasady wyrażonej w art. 98 k.p.c. (odpowiedzialności za wynik procesu) nie można by pogodzić z zasadą słuszności. W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, iż zastosowanie art. 102 kpc powinno być oceniane w całokształcie okoliczności, które by uzasadniały odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Do kręgu tych okoliczności należy zaliczyć zarówno

fakty związane z samym przebiegiem procesu, jak i fakty leżące na zewnątrz procesu, zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego (sytuacji życiowej). Okoliczności te powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego (zob. post. SN z 14.1.1974 r., II CZ 223/73, niepubl.).

Przy ocenie przesłanek z art. 102 k.p.c. należy przede wszystkim wziąć pod uwagę fakty związane z samym przebiegiem procesu, tj. podstawę oddalenia żądania, zgodność zamiarów stron w sprawach dotyczących stosunku prawnego, który może być ukształtowany tylko wyrokiem, szczególną zawilóść lub precedensowy charakter sprawy albo subiektywne przekonanie powoda co do zasadności zgłoszonego roszczenia - trudne do zweryfikowania a limine, a ponadto sposób prowadzenia procesu przez stronę przegrywającą albo niesumienne lub oczywiście niewłaściwe postępowanie strony wygrywającej, która w ten sposób wywołała proces i koszty połączone z jego prowadzeniem. /wyrok s.apel. 18-07-2013 w K. I ACa 447/13 LEX nr 1349918/.

Za tym, że w sprawie zaistniał szczególny przypadek, o którym mowa w art. 102 KPC może przemawiać fakt pozostawania przez powoda w silnym subiektywnym przekonaniu o zasadności dochodzonego żądania. (Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 24 czerwca 2014 r. I ACa 228/14 Legalis Nr 1062619).

Niemniej jednak odstąpienie od obciążenia strony kosztami postępowania uzależnione jest od dyskrejonalnej oceny sądu. Podważenie tej oceny możliwe jest w zasadzie jedynie w wypadku, gdy nie zawiera uzasadnienia, albo gdy ocena ta jest rażąco niesprawiedliwa. (IACa 571/13 - wyrok SA Poznań z dnia 04-07-2013 Teza redakcyjna L.).

W ocenie Sądu Okręgowego sprawa miała złożony charakter, na co wskazuje brzmienie przepisów i ich różnorodna ocena w dotychczasowym orzecznictwie. Zważywszy na rozbieżności orzeczeń, jakie zapadały w Polsce w analogicznych sprawach przed wydaniem uchwały przez SN oraz konieczność udzielenia odpowiedzi na pytanie prawne przez SN, stwierdzić należy, iż powódka mogła żywić usprawiedliwione przekonanie o słuszności dochodzonego roszczenia, a kwestia interpretacji art. 170 ust. 4 ustawy wprowadzającej KAS budziła poważne wątpliwości. Jej rozwiązanie na niekorzyść powódki nie powinno jej dodatkowo obciążać.

Z tych względów Sąd Okręgowy nie obciążył powódki kosztami zastępstwa procesowego za obie instancje.

Przewodniczący: Sędziowie: